

Δίπολα τεχνητής καταστροφής και πλαστής δημιουργίας ως μέθοδοι αστικού σχεδιασμού στην Αθήνα της κρίσης.

Ανέκαθεν, σε περιόδους κρίσης, η αρχιτεκτονική μεγάλης κλίμακας και ο αστικός σχεδιασμός μετατρέπονταν σε εργαλείο εκτόνωσης κοινωνικών και πολιτικών πιέσεων-προστριβών μέσα στον αστικό χώρο. Αστικοί μετασχηματισμοί με διαφορετικά υπόβαθρα λαμβάνουν χώρα είτε ως αποτέλεσμα μιας συστηματικά ασκούμενης πολιτικής πρακτικής (top-down form) είτε απλά ως παράπλευρο φαινόμενο κοινωνικών μετακινήσεων, δράσεων αλλά και της διάδρασης μεταξύ κοινωνικών ομάδων (random social form). Η Αθήνα της κρίσης δεν θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση, παρουσιάζει δε ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς διαφοροποιείται ουσιαστικά από κάθε άλλο σύγχρονο αστικό παράδειγμα, ιδίως σε σύγκριση με μητροπόλεις του δυτικού κόσμου.

Οι διάσπαρτες ερειπωμένες γειτονιές-αστικές νησίδες της σύγχρονης Αθήνας, με τα κλειστά καταστήματα, την εγκατάλειψη από παλαιούς κατοίκους και κρατικές υπηρεσίες, τη ρυπαρότητα και το υπόβαθρο αστικής καταστροφής, έρχονται σε αντιδιαστολή με τις μεγάλης κλίμακας επεμβάσεις στον αστικό ιστό, που το επίσημο κράτος σε σύμπραξη με την ιδιωτική πρωτοβουλία προωθεί (Ελληνικό, άξονας Πανεπιστημίου, φαληρικό μέτωπο, Ελαιώνας, πάρκο Γουδή). Παράλληλα με την εκχώρηση, σε μεγάλο βαθμό, στην ιδιωτική πρωτοβουλία των ζητημάτων επανασχεδιασμού της αστικής ζωής και διαχείρισης-εκμετάλλευσης του αστικού χώρου, γίνεται ολοένα πιο ορατή και η αντίστροφη όψη του ζητήματος. Ολόκληροι καταυλισμοί με παντελή απουσία σχεδιασμού εμφανίζονται και τροφοδοτούνται από τους χαμένους της οικονομικής κρίσης, ενώ σημεία της πόλης αποκτούν χαρακτήρα άβατου, εγκαταλειμμένα τμήματα του αστικού ιστού μετατρέπονται σε ένα είδος ημιπερατού γκέτο, με εντυπωσιακή την απουσία αυστηρού αστικού αποκλεισμού από κάθε τέτοιο σημείο.

Η εγγενής χαοτική δομή του σύγχρονου αθηναϊκού άστεως μεταβάλλεται σταδιακά αλλά σταθερά, ελάχιστα θυμίζοντας την πόλη όπως ήταν πριν μερικές δεκαετίες, και σίγουρα το ίδιο θα διαπιστώνουμε εκ νέου σε μερικές δεκαετίες από τώρα. Ποιο θα είναι το μελλοντικό μοντέλο αστικής εξέλιξης της Αθήνας που θα επικρατήσει είναι ακόμη ασαφές, σίγουρα όμως παρουσιάζει ενδιαφέρον η διαρκής καταγραφή, μελέτη και διεξοδική ανάλυσή του, καθώς και η κριτική αντιμετώπιση των πρακτικών που προτάσσει ως ιδανικές, παρ' όλο που κάθε άλλο παρά ιδανικές είναι.

ΜΑΝΟΣ ΠΑΡΑΒΟΛΙΑΣΗΣ Αρχιτέκτων Μηχανικός Πανεπιστημίου Θεσσαλίας,
Μεταπτυχιακός Φοιτητής-Ερευνητής του ΔΠΜΣ: Αρχαιολογία, Πόλη, Αρχιτεκτονική.